

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
XƏZƏR UNİVERSİTETİ**

TƏBİƏT ELMLƏRİ VƏ MÜHƏNDİSLİK FAKÜLTƏSİ

HƏYAT ELMLƏRİ DEPARTAMENTİ

PARAZİTOLOGİYA VƏ İNVAZİON XƏSTƏLİKLƏR - 1

SİLLABUS

Tədris ili və semestri
2024/2025 Payız

Müəllim: b.ü.f.d., dosent Simuzər Mamedova

Razılaşdırılmışdır

Təsdiq edirəm

**Departament müdürü
b.ü.f.d. C.M.Eldarova**

S İ L L A B U S

PARAZİTOLOGİYA VƏ İNVAZİON XƏSTƏLİKLƏR-1

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	VET 457 Parazitologiya və invazion xəstəliklər,3 AKTS	
	Departament	Həyat Elmləri	
	Proqram	Bakalavr	
	Tədris semestri	2024/2025-cü tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim	b.ü.f.d., dosent Simuzər Mamedova	
	E-mail	mamedovasima28@gmail.com	
	Telefon	+994 55 633 56 81	
	Ünvan, dərş otağı, dərş cədvəli	Bakıxanov qəsəbəsi, Elşən Mehdiyev 478. Otaq 102. Bazar ertəsi 11:50 – 13:20; 13:40-15:10	
	Məsləhət saati	Tələbələrlə razılaşma nəticəsində təyin ediləcəkdir	
Prerekvizitlər	VET 457		
Tədris dili	Azərbaycan dili		
Fənnin növü	Məcburi		
Dərşliklər və əlavə ədəbiyyat	<p>Əsas dərşliklər:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bilalov R. Parazitologiya və heyvanların invazion xəstəlikləri. Lənkəran, LDU, 2021, 375 səh. 2. Паразитология и инвазионные болезни животных: метод. указания по выполнению лабораторных работ для специальности 36.05.01 Ветеринария / Сост.: Д.М. Коротова, Л.М. Кашковская// ФГБОУ ВО «Саратовский ГАУ». – Саратов, 2017. – 242 с. <p>Əlavə vəsaitlər:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Новак, М.Д. Паразитарные болезни животных: учебное пособие / М.Д. Новак, С.В. Енгашев. –М.: РИОР, ИНФРА-М, 2013. – 192 с. 4. Акбаев, М.Ш. Паразитология и инвазионные болезни животных: учебник для высших учебных заведений / М. Ш. Акбаев, А.А. Водянов, Н.Е. Косминков. - М.: Колос, 2000. – 743 с. <p>Кöмәкçi –WEB mənbələr</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Российское паразитологическое общество при РАН, Новосибирское отделение: офиц. сайт. – Режим доступа: WWW. URL: http://www.parasitology.ru 2. https://www.activestudy.info/oksiuroz-loshadej/ 		
Tədris metodları	Mühazirə		X
	Qrup müzakirəsi		X
	Seminar		X
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Quiz	Semestr ərzində 2 dəfə <i>Aralıq və Final imtahanlarından əvvəl</i>	10
	Fərdi mövzuda prezentasiya	Semestr ərzində	10
	Davamiyyət	Semestr ərzində	5
	Fəallıq		5
	Aralıq imtahanı		30
	Final imtahanı		40
	Yekun		100
Kursun təsviri	<p>Ümumi parazitologiya bioloji təhsil sistemində xüsusi fənlərdən biridir. "Parazitologiya və invazion xəstəliklər" kursunun proqramı geniş bioloji dairə ilə yaradıcı düşüncə, yüksək ixtisaslı mütəxəssisin hazırlanmasına yönəlmiş çoxsəviyyəli təhsil sistemi nəzərə alınmaqla tərtib edilmişdir. "Parazitologiya və invazion xəstəliklər" kursu tələbəni yalnız parazitlərin morfoloqiyası və biologiyasının xüsusiyyətlərini bilməklə təmin etmir, həm də bütövlükdə canlı sistemlərin fəaliyyət qanunauyğunluqlarının başa düşülməsinə kömək</p>		

	<p>edir. Parazitologiya elmi epidemiologiya və epizootologiya ilə sıx əlaqədə olub, bir sıra invazion və infeksiyon xəstəliklərin baş verməsinin ümumi qanunauyğunluqlarını öyrənir. Bu kursun öyrənilməsi zamanı parazitizm və parazitlik anlayışları əsaslandırılır, parazit və sahibin formalar və onlar arasındakı əlaqələr, parazitlərin heyvanlar aləmində mənşəyi və yayılması, parazitlərin həyat dövrləri, parazitofaunanın sahibin həyat tərzindən və qidalanmasından asılılığı, parazitlərin yayılmasının coğrafi və antropoloji amillərdən asılı olaraq dəyişməsi nəzərdən keçirilir.</p> <p>Bundan başqa, kurs onurğasızlar, ümumi biologiya, ekologiya, zoologiya kimi bioloji kursların öyrənilməsi prosesində əldə edilən bilikləri dərinləşdirməyə və sistemləşdirməyə imkan verir.</p>
<p>Kursun məqsədi</p>	<p>Parazitologiya və invazion xəstəliklər kursu baytarlıq ixtisasların tələbələrini parazitologiyanın əsas problemləri və istiqamətləri ilə tanış edir ki, bu da eyni zamanda tibbi və baytarlıq parazitologiyası, eləcə də ekologiya sahəsində məsələlərin həlli üçün nəzəri əsasdır.</p> <p>Kursun məqsədi tələbələrə parazitizm fenomeni, parazitlərin müxtəlif təsnifatları, parazitologiyanın əsas vəzifələri və problemləri ilə tanış etmək. Tələbələrə ən mühüm və geniş yayılmış parazit xəstəliklərlə tanış etməkdən, parazit xəstəliklərin qarşısının alınmasının əsaslarını izah etməkdən ibarətdir.</p> <p>Müasir mərhələdə parazitologiyanın vəzifəsi baytarları belə biliklərlə təchiz etməkdən ibarətdir ki, onların praktikaya tətbiqi kənd təsərrüfatı heyvanlarının bütün növləri arasında ən təhlükəli parazit xəstəliklərin yaranmasının və yayılmasının qarşısını etibarlı şəkildə alacaqdır. Eyni zamanda, parazitologiyanın ikinci xüsusilə mühüm vəzifəsi, yəni ət və ət məhsulları vasitəsilə insanlara keçən parazit xəstəliklərdən əhalinin sağlamlığının qorunması da öz həllini tapacaqdır.</p>
<p>Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri</p>	<p>Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ekoloji və təkamül hadisəsi kimi parazitizm haqqında təsəvvürlərin formalaşması; - Parazit həyat tərzinə uyğunlaşmaları və parazitlərin həyat dövrlərini öyrənmək; - Orqanizm, populyasiya və biosenotik səviyyədə sahib-parazit sisteminin struktur təşkili; - Parazitlərin morfologiyası və bioloji xüsusiyyətləri; - Parazitizm və parazitlərin təsnifatı; - Parazitlərin inkişaf dövrləri, invaziya növləri; - Əsas parazit xəstəliklərin yayılması qanunauyğunluqları; - Parazit xəstəliklərin qarşısının alınması üsulları; - Parazitlərə qarşı mübarizə tədbirləri; - Parazitlərin tibbi və baytarlıq əhəmiyyəti; - Ekoloji hadisə kimi parazitizm anlayışı; - Parazit heyvanların müxtəlif növləri və onların təbiətdə və insan həyatında əhəmiyyəti mövzusunda əldə edilmiş biliklərin peşə fəaliyyətində tətbiqi;
<p>Qaydalar (tədris siyasəti və davranış)</p>	<p>Dərsin təşkili</p> <ul style="list-style-type: none"> -Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. -Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. -Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (Quiz) yoxlanılacaqdır. -Seminar məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə orta qiymət çıxarılacaqdır (Fəallıq). -Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiyanın özü

isə çap olunmuş variantda təhvil verilməlidir. Prezentsiya mövzuları və qaydaları haqda

dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır.

-Semestr ərzində 9 fərdi laborator işi aparılması vacibdir. Laboratoriya dərində ağ xalat geyilməlidir. Laborator işinin nəticələri dəftərdə protokollaşdırılmalıdır. Hər bir protokolda laborator işin adı, prinsipi, gedişi, alınan nəticələr və müzakirə bölmələri yazılmalı və müəllim tərəfindən yoxlanılmalı, şifahi sorğu aparılaraq qiymətləndirilmədir. Semestrin sonunda ortaq qiymət şıxarılır. Bu qaydalarla dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır.

Davamiyyət

Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.

Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları

Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qaib yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərs saatına buraxılır.

Yoxlama işi (Quiz)

Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər.

İmtahanlar

Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur.

Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır.

İmtahan qaydalarının pozuntuları

Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır.

Fənni bitirmək qaydası

Universitənin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər.

Tələbələrin davranış qaydaları

Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.

MÖVZULAR ÜZRƏ SAATLARIN TƏXMİNİ BÖLGÜSÜ VƏ TƏQVİM-TEMATİK PLAN

Həftə	Tarix	Mövzu	Dərsliklər/ Tapşırıqlar
I	16.09.2024	Mövzu № 1. Parazitologiyanın predmeti, məqsəd və vəzifələri. Biotik əlaqələrin formaları. Parazitlərin mənşəyi, yayılması, tipləri.	Dərslik 1, s. 4-16
		Şifahi və yazılı sorğu keçirməklə mühazirə mövzusunun müzakirəsi və tələbələrin mühazirə mövzusunun mənimsəmələrinin qiymətləndirilməsi.	
II	23.09.2024	Mövzu № 2. Parazitlərin morfo-fizioloji uyğunlaşmaları. Parazitlərin həyat dövriyyəsi Parazit-sahib sistemində münasibətlər. İnvazion xəstəliklər.	Dərslik 1, s. 17-37
		Parazitlərin morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri, inkişaf fazaları və sistematik mənsubiyyətinə dair araşdırmalar.	
III	30.09.2024	Mövzu № 3. Ümumi helmintologiya. Baytarlıq helmintologiyası, helmintozların diaqnostikası, epizootologiyası, dehelmintizasiyı və digər qabaqlayıcı mübarizə tədbirləri haqqında ümumi məlumat.	Dərslik 1, s. 38-53
		Helmintozların diaqnostikası, epizootologiyası, dehelmintizasiyı və digər qabaqlayıcı mübarizə tədbirləri haqqında ümumi məlumatların dərinləşdirilməsi.	
IV	07.10.2024	Mövzu № 4. Xüsusi helmintologiya. Trematodlar və trematodozlar. Trematodların morfolojiyası, biologiyası və sistematikası. Trematodozlar : Fassilyoz və Dikroselioz .	Dərslik 1, s. 54-69
		Fassilyozun törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	Dərslik 2, s 4-7
V	14.10.2024	Mövzu № 5. Trematodozlar : Paramfistomatoz, Opistorxoz, Prostoqonimoz və Exinostomatidoz xəstəliklərinin etiologiyası, törədicinin morfolojiyası, biologiyası, diaqnozu və mübarizə tədbirləri.	Dərslik 1, s. 70-72, 75-76, 86-89.
		Paramfistomatoz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	Dərslik 2, s.8-9
VI	21.10.2024	Mövzu № 6. Balıqların Diplostomozu, Postdiplostomozu, Girodaktilyozu Daktilogirozu, Sangvinikolyozu xəstəliklərinin etiologiyası, törədicinin morfolojiyası, biologiyası, diaqnozu və mübarizə tədbirləri.	Dərslik 1, s. 81-86
		QUIZ 1	
VII	28.10.2024	Mövzu № 7. Sestodlar və sestodozlar. Larval sestodozlar: XBH və donuzların Sistiserkozu	Dərslik 1, s. 90-97, 102-104
		ARALIQ İMTAHAN	
		Mövzu № 8. Sestodlar və sestodozlar. Heyvanların larval, balıqların imaginal sestodozları.	Dərslik 1, s.105-110, 123-125,

VIII	04.11.2024	Dikroselioz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	Dərslik 2, s. 10-12
IX	11.11.2024	Mövzu № 9. Sestodlar və sestodozlar. Heyvanların imaginal Sestodozları.	Dərslik 1, s. 99-102, 111-115
		Monezioz, Tizanioz, Avitellenoz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	Dərslik 2, s. 28-32
X	18.11.2024	Mövzu №10. Sestodlar və sestodozlar. Quşların imaginal Sestodozları:	Dərslik 1, s. 116-122
		Sestodların biomorfoloji xarakteristikası. İmaginal sestodozların törədicilərinin inkişaf sxemi	Dərslik 2, s. 33-35
XI	25.11.2024	Mövzu № 11. Nematodlar və nematodozlar. Oksyurida dəstəsinə mənsub nematodların törətdikləri xəstəliklər.	Dərslik 1, s. 125-132
		Quşların sestodozlarının törədicilərinin biomorfoloji xüsusiyyətləri	Dərslik 2, 81-85
XII	02.12.2024	Mövzu № 12. Nematodlar və nematodozlar. Ascaridida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər	Dərslik 1, s. 133-141
		Nematodların biomorfoloji xarakteristikası və sistematikası. Askaridozların törədicilərinin inkişaf sxemi	Dərslik 2, s- 86-90
XIII	09.12.2024	Mövzu № 13. Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Gövşəyən heyvanların həzm sistemi Strongilyatozları.	Dərslik 1, s.141-147
		Seminar məşğələ: Gövşəyən heyvanların həzm sistemi Strongilyatozlarının törədicilərinin inkişaf sxemi	Dərslik 2, s. 96-100
XIV	16.12.2024	Mövzu № 14. Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Atların, donuzların, quşların və digər heyvanların həzm sistemi Strongilyatozları	Dərslik 1, s. 147-154
		Atların, donuzların, quşların və digər heyvanların həzm sistemi Strongilyatozlarının törədicilərinin inkişaf sxemi	Dərslik 2, s. 103-105
XV	23.12.2024	Mövzu № 15. Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Tənəffüs sistemi Strongilyatozları.	Dərslik 1, s. 154-160
		QUIZ 2	
		YEKUN İMTAHAN	

Bu tədris proqramı fənn haqqında tam məlumatı özündə əks etdirir və hər hansı dəyişiklik barədə öncədən xəbər veriləcəkdir.